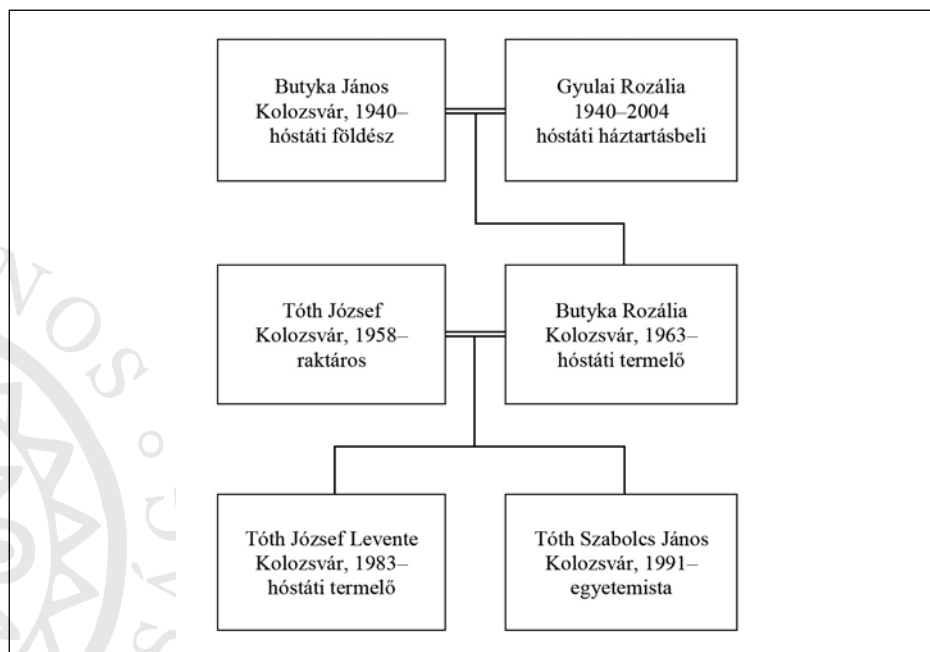

A Cukorgyár utcai Butyka család

5. ábra. A Cukorgyár utcai Butyka család családfája

A családtagok életpályájának bemutatása

Az első nemzedéket Butyka Jánostól és Butyka Rozáliától számítom. Butyka János 1940-ben született hóstáti családban, Kolozsváron. Gyerekként testvéreivel a Cukorgyár utcában nevelkedett, ahol intenzíven segített szüleinek a gazdálkodásban. A nyolc osztályt a Magyar utcában végezte. 1960-ban feleségül vette a szintén hóstáti családból származó Gyulai Rozáliát, akit már gyerekkorától ismert: *Mi együtt jártunk még óvodába, iskolába is, egy templomba konfirmáltunk, a Kétágú templomba. Gyerekkori társ volt* (Butyka János). A házasságkötés után két évig katonának volt, leszerelt, majd 1962-ben felesége szüleihez költözött a Plevnei utcába, ahol szerették volna folytatni a termelést, de sajnos a kollektivizálás miatt ez nem valósulhatott meg. Emiatt arra kényszerült, hogy ipari munkahelyet keressen magának. Három évig karbantartóként dolgozott a Babeş–Bolyai Tudományegyetemen. Ez a munkahely megfelelő volt számára, mivel naponta 8 órát kellett dolgoznia, a hétvége pedig szabad volt, így akkor sikerült háztáji gazdálkodással is foglalkoznia. Ezután munkahelyet változtatott, a vendéglátóiparban sofőrként helyezkedett el: *1960-ig foglalkoztunk földműveléssel, és utána sajnos el kellett menni katoná-*

nak, két évet a katonaságba voltunk, és mire vége lett, bejött a kollektivizálás, a szülőknek elvették a földjüket, nem maradt csak 25 ár terület, és akkor nem volt mit csinálni, munkahelyet kellett keresni, és szerencsére kaptam. Három évet dolgoztam a Babeş–Bolyai Egyetemen, volt ott egy műhely. Nem volt nagy fizetés, 8 órát dolgoztunk, szombaton és vasárnap nem kellett menni. Tudtam itthon még segíteni, aztán kaptam egy másik helyet. Vendéglátóiparban voltam, ott kocsin voltam, árut kellett átadni. Ötvenéves koromban le kellett mondjak a munkahelyemről, visszaadták a földet a szülőknek, és akkor neki kellett fogni a gazdálkodásnak (Butyka János). 1963-ban született egyetlen lányuk, Tóth Rozália (szül. Butyka). 2004-ben Butyka Rozália 64 évesen meghalt. Felesége halála után Butyka János lányával és unokájával együtt tovább folytatta a gazdálkodást.

A második nemzedéket Tóth Rozália (szül. Butyka) és férje, Tóth József képviseli.

Tóth Rozália (szül. Butyka) 1963-ban született hóstáti családban, Kolozsváron. A Plevnei utcában nevelkedett, és a házasságkötés után is a szülői portán maradt, ahol napjainkig aktívan tovább folytatja a hagyományos hóstáti termelést és piacozást. Különleges gyerekkori emlékéhez tartozik, hogy édesapja motorkerékpárral vitte óvodába. Ebből az életúthoz kapcsolódó adatból arra következtethetünk, hogy a kollektivizálás periódusa alatt megváltozott a gazdálkodó emberek életstílusa, hiszen a hagyományos, alapvetően termeléssel foglalkozó családok háztartásához korábban nem tartozott a motorkerékpár. Ez azzal is magyarázható, hogy a hóstáti termelők folyamatosan próbáltak megfelelni a városi kultúra követelményeinek, így a motorkerékpárral való közlekedés egyfajta alkalmazkodást, presztízszt is jelenthetett. Tóth Rozália az 5–8. osztályt a Hagyma utcai iskolában végezte, és utána tanulmányait a Brassai Sámuel-iskolában folytatta. Ezután 18 évig a játékgyárban dolgozott. 1981-ben férjhez ment Tóth Józsefhez, aki szintén hóstáti családból származik. 1983-ban született első fiuk, Tóth József Levente. Ez a generáció is arra törekedett, hogy megtartsa és továbbadja a hóstáti keresztnévadási szokást. 1997-ben született második fiuk, Tóth Szabolcs János.

Tóth József 1958-ban született hóstáti családban Kolozsváron, a Pacsirta utcában. Négyéves korában a Războieni utcába költöztek, és utána pedig a bontások miatt a Máramaros utcában, a Kalandos Kultúrotthon mellett vásároltak kertes házat. Tóth József a nyolc osztályt a kerekdombi iskolában végezte, majd szakiskolában folytatta tanulmányait. Ezzel párhuzamosan a Brassai Sámuel-tanintézet esti tagozatán is tanult. 1981-ben érettségi diplomát szerzett, és ugyanebben az évben feleségül vette Butyka Rozáliát. A párválasztásban szerinte nem volt szempont a hóstáti származás, viszont a nagyszülei a Cukorgyár utcában szomszédok voltak, tehát akárcsak a szülők esetében, nekik is alkalmuk volt találkozni, ismerkedni: *Az én korosztályomba nem volt, az enyém kivételes eset volt. A munkahelyen, iskolában volt adottság másokkal is megismerkedni. Lehet a mi esetünk kivétel. Ha nem csinálta volna a feleségem a szüleivel, akkor nem csinálta volna ma sem. Mikor mi összeházasodtunk 1981-ben, akkor egészen más volt az irány, az ipar fejlődött, 89 után fordult meg. Megvolt a munkahelyünk, de aki nem csinálta, az utána sem csinálja* (Tóth József). A hagyományt követve, az eljegyzést a lány szülei, a lakodalmat

pedig a fiú szülei szervezték a ház udvarán, és a zenekar kiválasztásánál is a tradíciót követték: *Voltak zenekarok, akik előszeretettel jártak ilyen eseményekre, a mi esküvőnkön azok voltak, akik a szüleim esküvőjén. A hóstátiakhoz jártak. Volt a hóstáti rendbéli, ők ezt tudták* (Tóth József). Házasságkötésük után feleségével egy közösen vásárolt tömbházlakásba akartak költözni, de végül úgy döntöttek, hogy a Plevnei utcai házban maradnak Rozália szüleinél. 1999-ig, munkahelye megszűnéseig, Tóth József a Technofrig gyárban szerszámlakatosként dolgozott. Ezután két és fél évet csakis gazdálkodással foglalkozott. Úgy véli, hogy a rendszerváltás után a nagyfokú munkanélküliség miatt csökkent a vásárlóerő, mivel sokan ebben az időszakban vidékre költöztek, és ennek következtében nehezen lehet piacozásból megélni. 2002-től egy nyomdánál raktárosként és előkönyvelőként dolgozik, és csupán hétvégén, a „műszak” után segít a gazdálkodásban.

A harmadik nemzedékhez tartozik Tóth József Levente és testvére, Tóth Szabolcs János. Tóth József Levente 1983-ban született hóstáti családban, Kolozsváron, a Plevnei utcában. Az 1–8. osztályt a Brassai Sámuel-iskolában végezte, és utána tanulmányait az Unitárius Kollégiumban folytatta. 2006-ban az Avram Iancu Egyetem közigazgatás szakán szerzett diplomát, és 2007-ben a mesterképzőt is sikeresen elvégezte. Az egyetemi képzés alatt két évet saját autójával kihordóként dolgozott. Ezután másfél évig nyomdászbesegető volt, utána pedig 2008-tól 2009-ig a Metró bevásárlóközpontban dolgozott. A párválasztásban az egyetlen fontos elvárása az, hogy a társa magyar legyen. A hóstáti származás nem lényeges, mivel nagyon sok fiatal külföldre költözött, a közösségi alkalmak is megszűntek, és ilyen körülmények között nehezen lehet már olyan hóstáti lányt találni, aki még folytatná az előző nemzedék életmódját: *A legfontosabb számomra, hogy magyar legyen. Régebb csak hóstáti hóstátival házasodott, sőt olyan is volt, hogy ugyanabból az utcából. Nem is vagyunk, a mostani fiatalok, nem ismerjük egymást annyira. Csak annyi, hogy tudom, hogy hívják vagy látásból ismerem. Sokan a fiatalok közül kimentek külföldre is. Nem járunk együtt bulizni.* (Tóth József Levente).

Tóth Szabolcs János 1991-ben született hóstáti családban, Kolozsváron, a Plevnei utcában. Az 1–8. osztályt a Brassai Sámuel Elméleti Líceumban, a 9–12. osztályt pedig az Unitárius Kollégiumban végezte. Jelenleg a Babeş–Bolyai Tudományegyetem turizmus tagozatának hallgatója. A jövőben az agroturizmus területén szeretne elhelyezkedni, és az európai uniós pályázatokat felhasználva, Kolozsvárt jelképező vendéglőt nyitna, vagy szívesen vállalna idegenvezetői állást is. A párválasztásban nem fontos számára, hogy a társa is hóstáti származású legyen, hiszen csupán az interneten, a közösségi oldalakon (Facebookon) tartja a kapcsolatot hóstáti barátaival. A közösséghez tartozást erősítheti vagy gyengítheti a baráti kapcsolatok alakulása. Régen a barátság kialakulására lehetőséget az utca közössége biztosított. (Pillich 1980: 60.) A bálók és azok az alkalmak, melyek társas keretet nyújtottak a párválasztásnak, már megszűntek. Az előző nemzedékekhez viszonyítva Tóth Szabolcs Jánosnak már teljesen más elvárása van, szerinte egy igazi társnak elhatározottnak és optimistának kell lennie: *Úgy vettem észre, hogy bálók alkalmával fejlődtek ki a kapcsolatok, a nagyszüleim is együtt táncoltak és kedvelték egymást.*

Én már nem ismerek hóstátiaikat, esetleg a Facebookon, akit ismerek, nekem nem lesz ez szempont. Elhatározott és optimista kell legyen. Nagyon fontos ez a kettő. (Tóth Szabolcs János)

Foglalkozás, gyereknevelés

A hagyományos gazdálkodással foglalkozó közösségekben már a legkisebb kortól kezdve részt vesznek a gyerekek a nemüknek megfelelő, családot kiszolgáló és a családon belül végzett termelőmunkában (Sas 1972: 182). Butyka János szülei készítésére folytatta a családi hagyományt, ő is termeléssel foglalkozott: *Ahogy befejeztem az iskolát, mentünk segíteni. Föld volt sok, akkor nem úgy volt, hogy elmentünk munkahelyet keresni. Akkor a gyerek, úgy a leány, mint a fiú, elmentünk és segítettünk a szülőknek, és arról volt szó, hogy házasság után is folytatjuk tovább* (Butyka János).

Az első nemzedék életében a gazdálkodás központi szerepet foglalt el, viszont a kollektivizálás radikálisan megváltoztatta a hóstáti gazdák hagyományos életmódját, amit a Cukorgyár utcai Butyka családban is nyomon lehet követni. Ebben a periódusban a nagyszülők arra kényszerültek, hogy ipari foglalkozásra térjenek át, viszont ennek ellenére nem mondtak le földészesterségükről, mivel a hivatalos munkaidő után, otthon, a pihenés helyett háztáji gazdálkodással is foglalkoztak.⁸⁰ Az őstermelő szakmai tudást, és az ezzel járó életstílust átadták egyetlen lányuknak, Butyka Rozáliának is, aki a rendszerváltást követő időszakban édesapjával együtt kizárólag gazdálkodással foglalkozott: *Nagyon vigyáztunk rá, hogy legyen jó gyerek. Elvégezte az iskolát, és elment a gyárba dolgozni, az Arta Jucăriilor gyárba, és utána kimaradt, és nekifogott a mezőgazdaságnak* (Butyka János). A hagyományt tiszteletben tartva a gyerek örökölte édesanyja keresztnévét. Érdekes megfigyelni, hogy a második generáció esetében nem a férj az, akivel a gazdálkodás tradícióját Tóth Rozália továbbviszi, hanem az édesapja: *A férjem besegít, de van munkahelye* (Tóth Rozália). A rendszerváltás után a család visszakapta a földek döntő hányadát, és így az ipari foglalkozás helyett a gazdálkodás lett a fő jövedelmi forrás: *Aztán most már így alakult tovább. 90 után csak a földművelésből élünk meg, aztán jött a kicsi nyugdíj, mert nem volt ledolgozva a rendes évem, és ez számít a nyugdíjnál. Nem lehetett kétféle lenni. Mezőre menni kellett, ez egy mesterség* (Butyka János). Az ipari munkahelyek megszűnése és az egyetemet végzett unokája munka nélküli állapota miatt, felmerült a családi vállalkozás lehetősége. Butyka János szerint annak ellenére, hogy nagyon sok vidéki ember árul a piacon, a hóstáti árut mégis értékelik az emberek: *csak megösmerszik a zöldségről, a paradicsomról. Saláta, spenót lehet, falun nem terem olyan szép, mint itt, vannak még most is, akik elég szép árut tudnak termelni, nem szégyellik magukat vele* (Buty-

80 A 31–60 év közöttiek ipari munkavállalásának bizonyos fokú kényszerűségét jelzi, hogy nem jár együtt a teljes életformaváltozással (Pillich–Vetési–Vincze 1984: 94).

ka Ferenc). A Butyka család tudatában van annak, hogy napjainkban nagyon kevés hóstáti család foglalkozik termeléssel, mivel egyrészt sokan a földek elvesztése miatt kénytelenek voltak áttérni az ipari foglalkozásra, másrészt viszont sokan külföldre költöztek, és az idősebb generáció már nem képes ezt a mesterséget folytatni. Butyka János ezt a folyamatot a következőképpen fogalmazza meg: *vagy nem volt föld, vagy nem volt kivel, vagy nem volt erő.*

Tóth Rozália gyerekeit már tanulásra készítette, de nagyobbik fia az egyetem elvégzése után mégis a gazdálkodás mellett döntött: *Én csak mindig azt mondtam, hogy tanulj, Jócó, de ezt ne csináld, és mégis ezt csinálja* (Tóth Rozália). A két testvér közötti mentalitásbeli különbséget világítja meg az a tény, hogy Tóth Szabolcs már nem szeretné követni a szülei és testvére életstratégiáját, ő csupán szabadidejében segít a családnak: *Szabi már nem ilyen. Ő is segít a szabadidejében, de nem szereti. Jocó csinálja és szereti is. Az ő korosztálya a piacon nincs. A kolozsvári Hóstátban ilyen fiatal nincs. Ez a Jócó korosztálya, akik lennének, mind kint vannak, mind elmentek* (Tóth Rozália).

A második generációt képviselő Tóth Józsefet már iskoláskorában a tanulás mellett szülei ház körüli kertészkedéssel bízták meg: *Iskola után nem mentem a mezőre, de a kicsi kertet öntöztem, kapáltam. Nekem tanulás mellett megvolt a feladatom, ez munkára való nevelés volt* (Tóth József). Tóth József is hóstáti családban nevelkedett, viszont számára a szülei életstratégiája nem jelentett követendő példát, és így ő inkább ipari mesterséget választott. Ez a generáció már abban a korszakban szocializálódott, amikor a földművesek kénytelenek voltak a jobb megélhetőség érdekében eltérő szakmát választani.⁸¹ Döntésében a 80-as évek bontásai is befolyásolták, mivel szemtanúja volt házuk lebontásának. Ez nem csupán egy lakóház, hanem több nemzedék által speciálisan kialakított életmód megszüntetése is volt egyben. A bontások időszaka, véleménye szerint, több generáció munkáját semmisítette meg: *Ott voltunk, láttuk. Generációk alakítottak ki egy városrészt, azok a házak, utcák, sok generáción keresztül épült meg. Kivették mindezt a lábuk alól, és adtak nekik tömbházlakást, szobát. Mit csinál az az ember? Volt, aki csak mellékfoglalkozásként csinálta, de akinek csak az volt, az felakasztotta magát bánatába. Az egy élet munkája egy blokklakás, itt generációk munkája volt. Nemcsak a ház volt, mert mellette az összes többi, ami még szükséges, istálló és tárolóhelyek* (Tóth József). Feleségével együtt arra törekedtek, hogy gyerekeik szakmát váltsanak, felsőfokú diplomával rendelkezzenek, annak reményében, hogy majd ők jobb megélhetési lehetőséghez jutnak. A gyerekeiknek már más életmódot kívánnak, más társadalmi státust szeretnének biztosítani. (Sas 1972: 203.) A továbbtanulás a fiatalok életének jelentős részét képezi, viszont tisztában van ennek negatív oldalával is. Úgy véli, hogy csupán azok a gyerekek tudnak felsőfokú végzettséggel érvényesülni, akiknek szülei ezt ismerősök segítségével tudják biztosítani: *A gye-*

81 Az 1941–1980 között eltelt években a hóstáti közösség általános bomlása vált jellemzővé, az előző időszakban állandósult életforma, főként az ötvenes évek második felétől, az új körülmények között (kollektivizálás, bontások) válságba került. A foglalkozás jövőtlenné vált az új generációk szemében. (Pillich–Vetési–Vinceze 1984: 82.)

rekek saját maguk döntenek, sajnos most az iskolával se érnek el semmit, mert ha nem olyanok a szülők, hogy oda tegyék, ahova megéri, akkor nem éri meg. Azok a gyerekek, akik iskolakerülők, azoknak inkább jut munkahely, mint azoknak, akik szeretik (Tóth József). Számára az ipari munka biztosabb megélhetést nyújt: *Most egy nyomdánál dolgozom, 70 személyes cég, mi előkészítjük az anyagot. Raktáros vagyok, előkönyvelést csinállok. Csinálom, hogy menjem az üzlet, tehát lerakodás, kiosztás, előkönyvelés, rendelés. Na ezt csinálom tíz éve. Műszak után, szombaton és vasárnap besegítek* (Tóth József). A beszélgetés során a „hóstáti gazdálkodás” szókapcsolatot az „ezt”, „itt”, „ezzel”, „ebbe”, „ilyenek” szavakkal pótolja, a családtagokra pedig a „velük” névmással utal: *1999-től három évig csak ezt csináltam, velük együtt; az én szüleim rengeteget dolgoztak, a délelőtti vagy délutáni műszak után csinálták ezt, mert ott sem voltak nagy fizetések, hogy nagyon meg lehessen élni belőle. Volt egy remény, ha megbetegedett, volt betegszabadsága, aki itt maradt, az nem kapott egy kanál vizet se az állam részéről. Annyi mindent nem adott az állam az ilyeneknek, hogy normális, hogy átment a másik oldalra* (Tóth József). Az anyagi javakat középpontba állító értékrend erősödését szolgálja a munka és lakóhely szétválása, amely a közösség, a család számára egymás munkája helyett egyre inkább csak annak anyagi eredményességét tette megítélhetővé (Jávor–Molnár–Szabó–Sárkány 2000: 993). A rendszerváltás után a visszakapott földek bizonyos részét a szülők eladták, és így sikerült házat, autót és szerszámokat vásárolni. Ezt az eljárást Tóth József az elveszett értékek átmentésének nevezi, és a 90-es évek utáni periódus szerint csak túlélés, mivel a gazdálkodásba fektetett munka nem jár nyereséggel. A szülők aspirációja nem vált be, mivel fiuk az egyetem elvégzése után úgy döntött, hogy édesanyjával és nagypapjával együtt gazdálkodással foglalkozik, és napjainkban is ezt a mesterséget folytatja.

A harmadik generációhoz tartozó Tóth József Levente 2009 ősztől kizárólag földműveléssel és piacozással foglalkozik: *Eladni nem akartuk a földeket, amióta magamat tudom, ezzel foglalkoztunk. Mindig, mikor otthon voltam, amibe kellett, besegítettem* (Tóth József Levente). A 2009-es gazdasági világválság jelentette a fordulópontot József életében, hiszen elsősorban emiatt nem tudott egyetemi végzettségének megfelelő álláshoz jutni: *Végeztem az egyetemet, jött az a krízis, kerestem állást, de nem volt lehetőség. Amikor volt munkahelyem, láttam, hogy annyi pénzt nem lehet keresni, hogy abból meg lehessen élni, vagy hogy tovább fejlődjek valamilyen ágon. Végül úgy döntöttem, hogy megpróbálom a piacozást* (Tóth József Levente). Véleménye szerint nagyon sok külföldi áru van a piacon, ami komoly konkurenciát jelent, és emiatt kénytelenek alkalmazkodni a folyamatosan változó gazdasági körülményekhez, így megpróbálnak üzletekből vásárolt vetésmagokat is használni. Meglátása szerint a hóstáti savanyú káposzta az egyetlen olyan termék, amivel megéri foglalkozni, és amíg a rendeletek megengedik, ezt a nagyszülőktől és szülőktől tanult hagyományt szeretné folytatni: *Nálunk csak édesapám dolgozik, a többiek csak mezőgazdálkodással foglalkozunk, ilyen család Kolozsváron nincs. Még ha együtt is laknak, a szülők esetleg ezzel foglalkoznak, de a fiatalok már nem, így hogy három generáció ezzel foglalkozzon, nincs* (Tóth József Levente).

Tóth József a szülő-gyerek kapcsolatot is arra építi majd, amit saját családjában tapasztalt, és ez mindenekelőtt a felnőttek iránti tisztelet és szeretet: *A szülő-gyerek kapcsolat, amit láttam én is, amire rájöttem időben, az a szülők iránti tisztelet és szeretet és maga a család* (Tóth József Levente). A beszélgetés során kiderült, hogy számára a termelés megélhetési forrást jelent: *Végül is mi azért csináljuk, mert ebből élünk meg, nem hogy ebből gazdagodjunk meg, hogy profitot szerezzünk, mert ebből olyan sok pénzt nem lehet keresni. Mi nem azért csináljuk, hanem hogy megéljünk, és amíg lehet, ezt folytatjuk* (Tóth József Levente). A Cukorgyár utcai Butyka család esetében mindhárom generáció képviselői (nagyszülő, édesanya, gyerek) napjainkban is gazdálkodással foglalkoznak, tehát a családi és termelési szervezet egybeesik, ebből következik a családon belüli munka- és teljesítményorientáció (Sas 1972: 183).

Ezzel ellentétben a harmadik generációt képviselő Tóth Szabolcs János inkább egy profitorientált, turizmushoz kapcsolódó vállalkozásban látja a megfelelő jövedelmi forrást. Saját álláspontja szerint nagyon sok külföldi áru van a piacokon, és ilyen körülmények között nehezen lehet versenyképes termeléssel foglalkozni. A nagyszülők, szülők, illetve a testvére által választott életstratégia kudarcot jelent számára, és a külföldre költözés lehetősége is jövőbeli tervei közé tartozik. A Hóstat az interneten olvasott információk alapján mutatja be: *Őszintén, amit olvastam a Wikipédián, a Hóstát a külváros rész volt, a hochstadt szóból jött az elnevezés. Földműveléssel foglalkoztak. Kolozsvárt látták el zöldségekkel. '90 után még voltak 2000-ig. A szüreti bált láttam, gyerekek voltunk, és szüreti bálon találkoztunk. Sokan elmentek a fiatalok közül, mert nincs igazán jövő Kolozsvárt. Nem igazán éri meg, mert sokkal olcsóbbak az importárúk, és nem értékelik az emberek a biotermékeket* (Tóth Szabolcs János). A gyereknevelés szempontjából szerinte az a fontos, hogy majd gyerekei tehetségük szerint válasszanak szakmát, és szeressék azt, amivel foglalkoznak: *Nehéz elképzelni, az is lehet, hogy kimegyek külföldre, attól függ, hogy milyen tehetséges lesz, és mi az, amit szeret majd. Viselkedjen emberi módon, és tiszteljen* (Tóth Szabolcs János).

Telekszerkezet, lakáskultúra

Butyka János a házasságkötés után felesége szülői házába, a Plevnei utcába költözött, és a korábbi hagyományt követve a szülőkkel együtt közös udvaron folytatták a gazdálkodást. A termelői foglalkozás megköveteli a lakóház mellett a gazdasági épületek jelenlétét is: *szerszám kellett, ló kellett, annak helyiség kellett, ahol tartani lehet, annak az állatnak is enni kell adni* (Butyka János). A tipikus hóstáti porta, amihez nagy udvar, fából készült kerítés, gazdasági épületek, nyári konyha, istálló és zöld színű tornácos ház tartozott, idővel, a korszakoknak megfelelően megváltozott. A családban egyetlen fotó maradt a régi udvarról (*170. kép*). A bontások időszakában a legtöbb ilyen tradicionális házat, illetve telket felértékeltek, és helyettük tömbházakat építettek. A városfejlesztés és ezen belül a csatornarendszer ki-

alakítása következtében a telekhez tartozó gémeskút is eltűnt, ami az öntözés szempontjából korábban kulcsfontosságú volt: *Annak idején volt kút, és szereltünk rá pompát, és úgy locsoltunk, most sajnos nagyon megfizetjük ezt a vizet* (Butyka János). Annak ellenére, hogy a Butyka család gazdálkodással foglalkozik, állandó jelleggel alkalmazkodik a változó korszakok elvárásaihoz. A tipikus hóstáti, fából készült kaput vaskapura cserélték (171–172. képek), a házat szigetelték, a cserépetetőt pedig lemeztetőre váltották, és a ház zöld színe helyett sárgát választottak: *Meg lehetett ismerni, fából volt, teteje volt csinálva. Ilyen egy vagy kettő van a Beszterce utcába. Nekünk is tönkrement, mert fából volt, és a nép már annyira urizált, mert így mondták, hogy vaskapukat kellett csináltatni. Tartósabb, mint fából, habár az szép volt, volt egy kis írás rajta: Isten segedelmével építette ezt a házat ebbe és ebbe az évbe, bevolt vésve a fába. Alakítottunk, hozzáépítettünk. Anyósoméknak nem kellett akkora lakás, akkor a lányom is férjhez ment, és kellett lakás* (Butyka János). A telek szerkezetén folyamatosan alakítottak, azt újabb helyiségekkel bővítették, mivel egyrészt az előző nemzedék nem fektetett hangsúlyt a lakásbeosztásra, másrészt viszont a család is folyamatosan gyarapodott. Az építészettel való változás a házak anyagában, komfortfokának növekedésében, a terület nagyságának változásában jelentkezik. (Lammel 1984: 335.) Butyka Rozália (szül. Gyulai) szülei csupán egy szobát és egy konyhát építettek, az udvarra pedig egy nyári konyhát és egy istállót. Ezt a következő generáció kiegészítette még egy szobával és gazdasági épületekkel is. A második lakószoba gyakrabban csak ott létesült, ahol két család, általában szülők és fiatalok, esetleg testvérek laktak együtt. (Gilyén 1995: 7.)

Tóth József és Tóth Rozália (szül. Butyka) megtakarított pénzükből 1981-ben részletre vásároltak egy tömbházlakást. Abban az időszakban nem foglalkoztak gazdálkodással, így nem volt szükségük a ház mellett gazdasági épületekre, tehát a foglalkozás szorosan összefügg a telekszerkezettel: *Akkor még senki nem gondolt a nagy változásra, akkor még mindenki mint gyári munkás tekintett magára, és a munkából hazament, megvolt a lakás, és kész* (Tóth József). A földvásárlás lehetőségének megszűnése után a megtakarított pénzösszeg a ház, a taníttatás mellett a „bútor” fogyasztására korlátozódott (Lammel 1984: 337). A lakberendezés is egy kétszobás lakásnak felelt meg, a szülőktől eltérően nem megrendelt, hanem üzletben vásárolt, „állami, szabványosított” bútorokat vásároltak. Nem költöztek a tömbházlakásba, hanem tíz év után eladták, és Tóth Rozália szülői házában maradtak: *Közben annyira másképp irányultak a dolgok, hogy tíz évre rá eladtuk a lakást, és akkor építettünk ide egy szobát apósoméknak. Kicsit kezdtünk foglalkozni a mezőgazdasággal megint* (Tóth József). A lakásért kapott pénzösszeget felhasználva mesterembereket alkalmaztak, és a Plevnei utcai szülői házat még egy szobával bővítették, az udvarrészt pedig gazdasági épületekkel egészítették ki. Az új garázzsal szemben helyezkedik el a szín, és mögötte pedig a régi istálló. A szín mellett szerszámkamra, fáskamra, egy régi kamra és a nyári konyha található (176–180. képek), amit eredeti funkciójában használ a család: *Megmaradt kint a házzal szembe a nyári konyha, ott főzünk, mert ezt itt sajnálom használni.* (Tóth Rozália). Rendszerint a hóstáti asszonyok a tisztaság megőrzéséért a nyári konyhában

főztek. Tóth Rozália is folytatta ezt a hagyományt, a konyhabútor viszont már a modern lakásberendezést tükrözi (184. kép). A nyári konyha az eredeti lakóház szerényebb mása lett, mindez azonban a lakáskultúra szempontjából nem jelent lényeges fejlődést, mivel általában együtt járt azzal, hogy a tisztaszoba helyett az egész ház „tisztá házzá” alakult át, és így a mindennapi lakásfunkciók ismét kisebb területre, kevesebb helyiségbe szorulnak vissza (Gilyén 1995: 12).

Mint minden hóstáti gazdaságban, ahol savanyúkáposzta-termeléssel foglalkoznak, ebben a háztartásban is megtalálható az európai uniós rendeleteknek megfelelő káposztasavanyító helyiség. Az elvárások közé tartozott a fehér színű fajansz, és a korábban használt, hagyományos hóstáti facsebreket pedig műanyag hordók váltották fel.

A gazdasági épületek mellett a tárgyi világ jelentős részéhez tartoznak a munkaeszközök. A termeléshez és feldolgozáshoz tartozó tárgyak fontos helyet foglalnak el a háztartásban. A modernizáció, mely az életmódra is hatással van: egyrészt a különböző kényelmi, komfortérzet-fokozó eszközök, másrészt pedig a saját gazdaság technikai eszközökkel való ellátása, amely a termelés további fokozását tette lehetővé. A színben tárolt gazdasági eszközök közé tartozik az eke, a kapagép, a vízpumpa és a traktor. A tárcsát tavasztól ősziig a mezőn hagyják, mivel a városban nem lehet mindennap ezzel közlekedni.

Annál jobbak a lakáskörülmények, minél inkább alkalmasak arra, hogy a család különböző funkcióinak kielégítését differenciált módon tegyék lehetővé (Losonczy 1977: 411). A nyári konyhával szemben helyezkedik el a lakóház, ahol mindenik generációnak megvan a külön helyisége, az első szobában a gyerekek, a másodikban a szülők és a harmadik szobában pedig a nagyszülők laknak. 2004-ben, Butyka Rozália (szül. Gyulai) halála után a lakást felújították, kicserélték a padlócsempét és a fajanszot is, a konyhát pedig korszerű elveket figyelembe véve átalakították (184. kép). A mindennapi életet szolgáló nyári konyha mellett kialakult a használatlan, a ritkán szükséges tárgyakat őrző belső konyha (Nagy K. 1984: 281). A hagyományos hóstáti bútor teljesen kikerült a háztartásból, és az ezt felcserélő konyhabútor a ház megbecsült helyéről a kamrába került, ahol tárolószekrényként használják. A funkcióváltás egyben helyváltoztatással is járt. A modern konyha azonban nem tölti be eredeti szerepét, mivel ezt nem főzésre, hanem fogadószobaként használják, egyfajta presztízsszerepet tölt be. Az új konyhabútort megrendelésre készítették. Jelenleg három generáció lakik a hóstáti udvar portáján: a nagyszülő, Butyka János, a szülők, Tóth Rozália és Tóth József fiukkal, Tóth Szabolcs Jánossal együtt, és ennek következtében a lakótérben megfigyelhetjük a szobák funkcionális elkülönülését: *A gyerekeknek is van szoba, ami régen nem volt. Most már oda jutottunk, hogy van külön hálószoba, konyha, ha kellett két szoba, hogy annak a tanuló gyerekeknek is legyen szobája, ruhásszekrénye, asztala* (Tóth József). A lakáskultúrában is tükröződik az a tendencia, hogy gyereküket elirányítsák a mezőgazdaságból, ehhez anyagi háttérrel, gyerekszobát, időt is biztosítanak (Jávör–Molnár–Szabó–Sárkány 2000: 997). A gyermek életkori sajátosságaihoz, a felnőttől eltérő minőségéhez alakított gyerekszoba bútoraival és tárgyaival a gyerekeknevelés új elveit tük-

rözi (Hanák 1984: 262). Az első szobában Tóth Szabolcs János lakik, aki még nem költözött el a szüleitől, de a privát szférába való visszavonulás nagyon fontos számára. Ez az a hely, ahol általában tanulni és internetezni szokott. A tárgyak között a számítógép központi helyet foglal el. A szekrényeket szintén rendelésre mesterember készítette. A berendezés elképzelése mögött az egyszerűsége és praktikusságra való törekvés húzódik meg (187. kép). Tóth Szabolcs nem szeretne együtt lakni szüleiével, így elköltözése utáni elképzeléseihez háromszobás kertes ház tartozik: *Külön szeretnék lakni, ha lehet, házban. Régen az volt az elképzelésem, hogy nem fogok házban lakni, mert sok a dolog körülötte, de csak jobb, ha van az embernek a saját udvara és helye. Hát, két- vagy háromszobás legyen, nagyobb udvarral. Esetleg amit konyhán fogyasztunk, lenne a kertben, kisebb kert, nem nagy kert* (Tóth Szabolcs János).

A szülők szobájára a régi és az új berendezési elvek ötvöződése jellemző. A szülőtől örökölt szobabútor mellett, melyben ajándékba kapott porcelántárgyak találhatóak, megjelenik a korszerű fotel és az ágy. Ezek a specializálódott funkciójú lakótér jelzői, mivel fogadó-hálószoba teret sejtetnek. Tüzelőberendezésként a központi fűtés mellett helyet kap a cserépkályha is. A harmadik szoba a nagytata szobája, melyben egy egészen más világ tárul elénk, mivel ebben a helyiségben megőrizték a régi bútorokat, csupán a falról kerültek le a hóstáti képek.

A háztartás legmodernebb rétegét a különböző elektromos berendezések képezik: a mosógép, hűtőszekrény, mikrohullámú sütő, számítógép. A tévékészülék, először a fekete-fehér, majd a színes, a modern korszak fogyasztási szimbólumává vált (Valuch 2003: 54). Az életmódot jelentősen befolyásolta a motorizáció, a család a piacozás miatt erre alkalmas kocsit vásárolt. Ezenkívül traktorral mennek a mezőre, és még két személygépkocsit csak különleges alkalmakkor vesznek igénybe. A személygépkocsi kapcsán felmerül a hétköznapi és az ünnepnapokon használt autók közötti különbség is: *A Dacia olyan volt, mint egy szekér, meg lehetett pakolni áruval, és ki lehetett tisztítani, és akár ünneplőautónak is használni, na most ez már nem érvényes, van egy személyszállító, és egy másik, amit csak szállításra használnak* (Tóth József).

A házon és gazdasági épületeken kívül a telekszerkezet fontos részét képezi a kert, ahol a hagyományos üvegrámás melegágyakat már fóliasátrak helyettesítik (192–195. képek). A lakóházon nem akar a család többet változtatni, mivel a gyerekek nem fognak a szülői háznál családot alapítani: *Hogy mi változtassunk, nem látom az értelmét, a bővítés üresen maradna, és nem hiszem, hogy valaki anyagilag úgy áll, hogy jókedvűből bővítsen valamit, meggondoljuk, hogy mit csináljunk* (Tóth József).

Tóth József Levente 2010-ben költözött szüleitől. A rendszerváltás után visszakapott földekből, illetve gyümölcsösökből a nagyszülők, a hagyományt folytatva, biztosítani akartak egy-egy lakást unokáiknak. Az apai ágú nagyszülők egy tömbházlakást vásároltak, míg az anyai ágú nagyapa egy kertes házat vásárolt a Câmpina utcában, ahol jelenleg Tóth József Levente él. A tömbházlakást bérbe adták, mivel egy gazdálkodó embernek a házon kívül udvarra, gazdasági épületek-

re, illetve kertre is szüksége van: *Nem is tudom elképzelni magam a blokkba, hogy nincs udvar, vagy nincs legalább egy kutya. A blokkba aludtam egy-két éjszakát, de nem többet* (Tóth József Levente). Az új házhoz nem tartoznak gazdasági épületek. Tóth József nagyapjával és édesanyjával folytatja a gazdálkodást, de még nem alapított önálló gazdaságot, így az eszközök nagy részét a szülők portáján tárolja. A gazdasági épületekhez csupán egy régi kamra és egy tyúkol tartozik. A kert az előző generációtól eltanult tradicionális módszer szerint van megművelve: *Van egy kicsi kertem, nem hagyom üresen, kihasználtam a tavaly is, zöldhagyma volt másfél hónapot, és a kisebb részébe volt virág, és volt ez a bazsalikom* (Tóth József Levente). A ház a szüleiéhez hasonlóan sárga színre van festve.

A lakóház két szobából, előszobából, konyhából és fürdőszobából áll. Megvásárlása után Tóth József Levente nem módosított a házon, csupán kívülről volt felújítva, és bent pedig kifestette, új padlócsempét és fajanszot tett, illetve a konyha- és fürdőajtót cserélte ki. A bútorokat interneten keresztül rendelte meg, és a legfontosabb szempont az volt, hogy kényelmes és praktikus legyen. A konyhában egy szekrény és egy hűtőszekrény van. A szobák közül csupán az egyik van bebútorozva, a hálószoba, ahol a szekrényen és ágyon kívül csak egy modern lapos képernyős televízió található. A konyhán és a hálószobán kívül a fürdőszobára fektetett hangsúlyt, amit szintén modern elvek alapján rendezett be. Ebben a helyiségben található a korszerű háztartások nélkülözhetetlen felszerelése, a mosógép. A házban kevés bútor van, egyrészt azért, mert kerüli a zsúfoltságot és a tárgyak felhalmozását, másrészt pedig egyedül él, de a házzal kapcsolatos jövőbeli tervei közé tartozik a bővítés, szeretne még egy emeletet építeni. A modern építési technikákról az előző generációtól eltérően interneten tájékozódik: *Számítok majd, hogy emeletet építünk. Sokat néztem az interneten, hogy vannak modern technikák, szeretném fából építeni* (Tóth József Levente).

Táplálkozás

A táplálkozást, az étrendet elsősorban a gazdasági adottságok alakítják, de a különböző foglalkozásból adódó követelmények és lehetőségek is befolyásolják (Valuch 2005: 57). Butyka János és felesége, Butyka Rozália mindent megtermeltek, ami a táplálkozáshoz szükséges, ezek között a legfontosabbak a gabona, zöldség, hús és szalonna. A kollektivizálás periódusa alatt is intenzíven hasznosították háztáji gazdaságukat. Gyümölcsöt nem termesztettek, így ez volt az egyedüli termék, amit piacról vásároltak meg. A nehezebb munkát igénylő periódusban táplálóbb és kalóriadúsabb ételekből állították össze a napi étrendet: *Nagyon keveset kellett megvásárolni, régebben minden hóstáti tartott tyúkot, disznót, most már sajnos fordítva van, kevés, aki tart. Hús volt, tyúk volt, tojás volt. A mostani piacba nem éri meg foglalkozni vele. Most már nem szabad tartani disznót, mert kötnek bele a szagért, vannak olyan helyek, ahol a szomszédok veszekednek. A gyümölcsöt meg kell venni, de egyéb van minden* (Butyka János).

Tóth József szerint a szülei és nagyszülei nemzedékében a fizikai munka megkövetelte a zsírosabb étrendet. A paraszti étkezések lényege, hogy legyen laktató, és ha mód van rá kalóriában gazdag és bőséges (Losonczi 1977: 376). Ezzel ellentétben a kapitalista társadalomban a túlzottan zsíros ételeket nem tartják egészségesnek, és a fizikai munka pedig háttérbe szorult: *Lehet, hogy a táplálkozás zsírosabb, mint máshol, de lehet az is, hogy a munka igényli. Tejtermékkel nem lehet nehéz munkát csinálni. Zsírosabb ételeket vettek. Idősek kevésbé mozognak, ez árt, mert ha az ember nem dolgozza le, akkor már árt. Régebb olyat evett, amilyent evett, de akkor gyalog jártak, szekérrel jártak. A mozgás, a munka lélegeti a zsírt. Nincs annyi fizikai munka, akkor lehet, hogy ártalmas* (Tóth József). Tóth József a táplálkozással kapcsolatban megemlíti foglalkozásának előnyét: *Az én gyerekkoromban volt olyan, akik gyári munkások voltak, joguk volt kenyérhez, volt egy jegyrendszer. A mezőgazdaságban dolgozóknak nem volt ehhez joguk. Az otthoni gabonát el kellett vinni maszek pékségbe, és ott készült a kenyér* (Tóth József). Az étrend idővel változatosabbá vált, a család a saját termésből is már többet fogyaszt. Tóth József szerint a tömegkommunikációs eszközöknek köszönhetően a gazdálkodással foglalkozó családoknak lehetőségük volt különféle ételkészítési módszereket elsajátítani: *Tanultak valamit másoktól is, mert régebb zárt közösség volt, megvoltak azok a hagyományok, most egy kicsit többet látnak és hallanak. Most is van tök lefagyasztva, készítettünk rántottát, régebb ilyen nem volt, most változott* (Tóth József). A televízió reklámadásainak eredményessége lemérhető azon, hogy egyre többen megveszik és kipróbálják a televízióban látott, hallott élelmiszereket (Kovács E. 1978: 177).

Mivel a városban szigorú rendeletek szabályozzák az állattartást, a hóstáti termelőknek már nem szabad állatot tartaniuk. Tóth Rozália és családja a zöldségen kívül a húst és a tojást megvásárolja, ezenkívül azon igyekeznek, hogy előteremtsék a család szükségleteit. Elsősorban arra vigyáznak, hogy egészségesen táplálkozzanak, és általában nem fogyasztanak zsíros ételeket: *A húsfélét kell megvásároljuk, disznót nem tartunk, mert nem szabad zsírosan enni, de régen tartottunk. Nem esszük a zsírosat* (Tóth Rozália).

Tóth József Levente is gazdálkodással, piacozással foglalkozik, így ő is csupán a húst, gyümölcsöt és a zöldségek közül a karfiolt és a brokkolit veszi meg. A megvásárolt termékeket szintén piacon áruló termelőktől szerzi be: *A friss dolgokból a saját termést fogyasztom, és a gyümölcsöt kizárólag a piacról veszem. Ami kell, azt megtermeljük, amivel nem foglalkozunk, az a karfiol, brokkoli. A gyümölcsöt a piacról vesszük. Mivel annyi ideje árulok a piacon, már ismerem, hogy ki termelő, és ki nem, tudom, kitől kell venni* (Tóth József Levente).

Tóth Szabolcs János nem él külön háztartásban, nincs saját kertje, így általában a szülei táplálkozási szokásaihoz igazodik. Hagyományos családi ételként említi a székelygulyást, aminek elkészítéséhez hús és savanyú káposzta szükséges: *Nyári időben a húst vesszük meg, amit nem tudunk megtermelni, de a többi, azt fogyasztjuk, amit megtermelünk. Gyakori a székelygulyás, mivel káposztával foglalkozunk, a káposztából készült ennivalók* (Tóth Szabolcs János).

Mindhárom nemzedék táplálkozási szokásait meghatározza a gazdálkodás. Általában megtermelik az ételekhez szükséges alapanyagokat, csupán a gyümölcsöt és a húst kell megvásárolniuk, de ehhez felhasználják speciális termelői tudásukat, mivel a piacon elsősorban azoktól a személyektől vásárolnak, akik szintén termelők.

Szabadidő

Az agrártársadalmak ideje „valamire való” idő tevékenységek ideje. A napszakokat a mezőgazdasági munkák végzésének idejével írják körül. (Szegő 2000: 59.) Az alapvetően földműveléssel foglalkozó családok idejüket a gazdasági munkákhoz igazítják. Ebben az esetben nemcsak a napot, hanem az évet, az évszakokat is a különböző termelési fázisok határozzák meg. A hagyományos paraszti társadalmakban különbség volt a hétköznap és ünnepnap között. Ezzel ellentétben a hóstáti gazdálkodással foglalkozó családok esetében összemosódik a hétköznap és a hétvége közötti határ, mivel gyakran előfordul, hogy vasárnap is kell dolgozni, *piacozni: Vasárnap is kellett dolgozni, szállítani* (Butyka János). A személygépkocsi megjelenése a szabadidő tekintetében is jelentős, mivel segítségével bárhova gyorsabban el lehet jutni: *Elmentünk Félixre, Szovátára. Aztán volt motorkerékpárunk, aztán vetünk egy Trabantot, azzal mentünk Váradra. Félixre mentünk három, négy család egyszerre. Elmentünk a tengerre is. Ez szép volt* (Butyka János). Ezek az alkalmak csupán a nyári periódusban fordultak elő, és akkor is csak hétvégén, mivel hétköznap elsősorban a gazdasági tevékenységek kerültek előtérbe. A televízió közösségi szórakozást nyújtott, annál a családnál gyülekeztek a szomszédok, amelyek már készüléket vásárolt. (Jávör–Molnár–Szabó–Sárkány 2000: 991.) A tévézés egyrészt a szomszédi kapcsolatok erősítését szolgálta, másrészt viszont közelebb hozta a világot az emberekhez: *Tévénk nekünk volt az utcában az első, és mindenki ide jött hozzánk tévét nézni, ide gyűltek össze a szomszédok. Látjuk, hogy mi történik a világban, ez nagy dolog, a tudomány nagyon nagyra fejlődött* (Butyka János). A közvetlen személyes kapcsolatok a televízió által nyílnak meg, barátokat, rokonokat, ismerősöket hoz össze a közös televízió nézés (Losonczi 1977: 417).

A szabadság inkább az iparosmunkát vállalók körében volt elterjedt szabadidőre utaló periódus. Az ipari társadalmakban egy kijelölt feladat, a munka mérése történik az idővel, és már nem a feladat a fontos, hanem a pénzzé alakított időbeli értéke (Granasztói 2000: 104). Tóth József számára a szabadidő a munka utáni időt jelenti, mivel hétvégén gazdálkodással kell foglalkoznia: *Hazajövök a gyárból, nekem az a szabadidő, és hétvégén ezzel foglalkozok. Nem volt vasárnapunk, a nagy üzleteket leszámítva. Ez mennyire lehet vonzó?* (Tóth József). Tóth Rozália, férjével ellentétben, folytatja az őstermelői foglalkozást, és idejét ennek függvényében osztja be. A megváltozott piaci körülmények miatt az áru előkészítésén kívül arra is gondolnak, hogy mit visznek ki a piacra, mivel az asztalokon most sokkal kevesebb hely van. Minden lehetőséget kihasználnak, hogy a piacon áruljanak, és emiatt nincs szabadidejük: *Mostanában nincs szabadidő. Vasárnap esetleg. Most, akivel*

osztozunk az asztallal a piacon, el van menve, úgyhogy mindennap kint vagyunk a piacon. Felváltva megyünk Jocóval a piacr. (Tóth Rozália).

A fiatal generációhoz tartozó Tóth József Levente számára a vasárnap is munkanap, mivel általában a piacon szokott árulni. Az igazi hóstáti gazdálkodó emberekhez hasonlóan ő is különbséget tesz a téli és a nyári időszak között, illetve tisztában van azzal, hogy a napot, a hetet hogyan kell beosztani. Télen rendszerint 6.30-kor kel fel, és este 18.30-ig a piacon van. Egy napot az áru előkészítésével foglalkozik, és másnap pedig az értékesítéssel. A nyári periódushoz főleg a mezei munkák tartoznak: *Ha olyan, például a tök, azt le kell szedni, mert ha túl nagy, azt nem veszik meg, így minden második nap megyünk tatámmal, mikor nem vagyok piacon. Haza kell hozni az árut, meg kell mosni, a zöldhagymát össze kell kötni, most is a nyáron hamar eltelt, egyik nap piac, másik nap készítés* (Tóth József Levente).

Tóth Szabolcs János időbeosztását az egyetem határozza meg, ami számára egyenlő a szabadidővel. Nyáron rendszerint besegít a gazdasági munkafolyamatokba, és ezt a periódust munkaidőként határozza meg: *Mikor egyetemen vagyok, nincs annyi dolog, mint nyáron, amikor termelni kell, és mikor kész az áru, nem kell foglalkozni, és több a szabadidőm* (Tóth Szabolcs János). Ezenkívül szabadidejében interneten, különböző közösségi fórumokon keresztül tartja a kapcsolatot barátaival, tehát az internet a fiatalok számára szabadidős tájékozódást, érintkezést szolgál (Szegő 2000: 67).

Következtetések

	Családtag	Származás, vallás	Lakhely	Foglalkozás	Telekeszerkezet	Táplálkozás	Szabadidő
I. nemzedék	Butyka János	kolozsvári református hóstáti	Kolozsvár	hóstáti földész	hóstáti porta: ház, gazdasági épületek	saját termékek	nyáron, hétvégén: Szováta
	Butyka Rozália (szül. Gyulai)	kolozsvári református hóstáti	Kolozsvár	hóstáti háztartásbeli	hóstáti porta: ház, gazdasági épületek	saját termékek	nyáron, hétvégén: Szováta

	Családtag	Származás, vallás	Lakhely	Foglalkozás	Telekszerkezet	Táplálkozás	Szabadidő
II. nemzedék	Tóth Rozália (szül. Butyka)	kolozsvári református hóstáti	Kolozsvár	hóstáti termelő	hóstáti porta: ház, gazdasági épületek	saját termékek	nincs, vasárnap is piacon van
	Tóth József	kolozsvári református hóstáti	Kolozsvár	raktáros	hóstáti porta: ház, gazdasági épületek	saját termékek	munkaidő utáni pihenés
III. nemzedék	Tóth József Levente	kolozsvári református hóstáti	Kolozsvár	hóstáti termelő	ház, kert	saját termék	nincs, vasárnap is piacon van
	Tóth Szabolcs János	kolozsvári református hóstáti	Kolozsvár	tanuló	szülői ház	saját termék	egyetem

5. táblázat. A Cukorgyár utcai Butyka család

Az első nemzedéket képviselő Butyka János és Butyka Rozália életstratégiájának középpontjában a gazdálkodás állt, és ahhoz viszonyítva alakították ki életterületet is. Nagyobb hangsúlyt fektettek a gazdasági épületekre. Gazdálkodóként mindent megtermeltek, amire a családnak a táplálkozás szempontjából szüksége volt. Szabadidős tevékenységeiket is a földműveléshez igazították, elsősorban nyáron szakítottak időt rövidebb utazásokra.

A második nemzedék részben követte a szülők stratégiáját. Tóth József hóstáti családból származik, de ő már nem folytatta a gazdálkodást, a kollektivizálás és a bontások periódusában átélt negatív élmények következtében tudatosan az ipari munka mellett döntött. Ezzel ellentétben feleségét, Tóth Rozáliát a gazdálkodás továbbvivőjének lehet tekinteni. A házasságkötés után mindketten a szülők Plevnei utcai portáján maradtak fiúkkal, Tóth Szabolcs Jánossal, így három generáció él együtt az udvaron. A telekszerkezeten módosítottak, viszont nem változtattak a hagyományos gazdálkodói elképzelésen, mivel a gazdasági épületeket újabb helyiségekkel egészítették ki. A nyári konyha is megmaradt eredeti funkciójában. A lakberendezés viszont változott, ők már elhatárolódtak a régi életmódeszménytől. Az új életstílust jelentő lakásban újabb, divatosabb városias mintákat követő bútorokat, felszerelést vásároltak. A régi nehéz szekrények helyett a hasznos, könnyű, megren-

delt bútordarabokat részesítették előnyben. A háztartásba bekerülő modern eszközök az otthoni munka megkönnyítését szolgálják. A megváltozott városi körülmények között nem tarthatnak állatot, így a zöldségen kívül a húst és a tojást is meg kell vásárolniuk. A szabadidő az iparos foglalkozású Tóth Józsefnek a hivatalos munkaidő után következik, míg a termeléssel még foglalkozó feleségének ez szinte elképzelhetetlen, mivel gyakran előfordul, hogy még a vasárnapot is piaccal tölti.

Tóth József Levente az egyetlen kolozsvári hóstáti fiatal, aki 28 évesen édesanyjával és nagytatájával együtt tovább folytatja a hóstáti gazdálkodást. Egyéni döntései mellett a családi együttműködés is előtérbe kerül, a munkahely és a lakóhely nem válik el élesen egymástól. Fontos számára a kertés ház, a saját termékek előállítás, és az előző nemzedékhez hasonlóan idejét a gazdasági tevékenységek és a piacozás határozza meg. Ebben az esetben a gazdálkodáshoz való visszatérés szemtanúi lehetünk, ami egyrészt a gazdasági válság miatt következett be, másrészt viszont egyéni döntéshozatal részét képezi: *Végül is mi azért csináljuk, mert ebből élünk meg, nem hogy ebből gazdagodjunk meg, hogy profitot szerezzünk, mert ebből olyan sok pénzt nem lehet keresni. Mi nem azért csináljuk, hanem hogy megéljünk belőle, és amíg lehet, ezt folytatjuk* (Tóth József Levente). Érdekes kihangsúlyozni azt, hogy édesapjával ellentétben, aki elsősorban a jövedelmezőségre fekteti a hangsúlyt, és emiatt határolódik el a gazdálkodástól, a legfiatalabb generációt képviselő Tóth József Levente a munkavégzésre, annak jellegére és gondosságára fekteti a hangsúlyt. Vele ellentétben testvére, Tóth Szabolcs János már bizonytalannak látja a gazdálkodás jövőjét. Ő még nem alakított ki saját háztartást, viszont jövőbeli tervei között egy turizmushoz kapcsolódó vállalkozás tartozik: *Szeretnék egy ilyen fogadót, van rá lehetőség pályázni, vannak támogatások, ez vendéglő lenne, hostel. Szeretnék mesterizni, mert nagyobb lehetőségem lenne elhelyezkedni* (Tóth Szabolcs János).